

Korupcijos ir monopolijos nelaisvėje

Algirdas Bikuličius,
socialinių mokslų
daktaras,
Vartotojų asociacijos
valdybos narys ir
konsultantas

Sunku rasti kitą vertybę, kurios poreikis būtų pradedamas ugdyti taip anksti ir tęsiamas taip intensyviai ir ilgai. Tai - literatūra, ypač poezija. Eilėraščių mokosi ir juos deklamuoja vaikai vos išmokę kalbėti, dainuoja dainėles, eiliuotai kalba ir dainuoja vaikiškuose vaidinimuose. Paaugę vaikai mokyklose mokosi literatūros dalykų. Netiesa, kad skaitytojai nėra parengti suprasti dabartinę literatūrą. Taigi, kodėl potencialūs skaitytojai vangiai perka ir skaito šiuolaikinę literatūrą? Leidėjai ir knygų prekeiviai skundžiasi, kad šiuolaikine Lietuvių Rašytojų sąjungos (LRS) narių kūryba skaitytojais mažai domisi, pavyzdžiui, poezija tesidomi 1 - 3 procentai skaitytojų. Panašu, kad ne skaitytojai, o rašytojai dėl to kalti; prastai rašo arba neišsiugdo sau skaitytojo. Pagal Vartotojų teisių įstatymą nepaklausi produkcija neturėtų būti peršama vartotojui, tačiau monopoliniu LRS rėmimu milijoninėmis sumomis, jos „gamyba“ skatinama. Susirūpinimą ir priekaištus valdžioms šiuo klausimu ne kartą reiškė nepriklausantys LRS rašytojai. Deja, - veltui. Labai panašu, kad valdžioms naudinga išsaugoti „literatūros rėmimo“ monopolį.

Valstybinis dotavimas visuomet yra sandoris. Kai valstybė finansuoja valstybines įstaigas, sandorio šalių įsiparei-

gojimus nustato įstatymai, poįstatyminiai aktai. Nevyriausybinį (visuomeninį) organizacijų dotavimas yra sovietinis palikimas. Dotavimu yra perkama ištikimybė, lojalumas valdžioms. Todėl dažnai stebimas tokių organizacijų pataikavimas valdžiai, užuot gynus žmonių interesus. Tai - korupcinių ryšių atmaina: „Aš jums - pinigus, jūs man - ištikimybę. Taip dotuojama vienintelė iš rašytojų sąjungų - Lietuvos Rašytojų sąjunga, kurios pagrindas - sovietmečiu valdžiai nusipelnę rašytojai. Kai taip dalinami pinigai, gerai kurti neverta, nes ne už tai moka, o knygos gulinėjos lėtynose - bala jų. Tuo pat metu Lietuvoje yra daugiau rašytojų sąjungų ir būrelių, kurie jokios paramos negauna, todėl jų kūriniių tiražai maži, nors jie geri, turi paklausą.

Sovietinio „literatūros rėmimo“ būdo metas atsisakyti. Reikia remti paklausią, kokybišką literatūrą, jos leidybą. Parama turėtų būti įforminta kūrėjo ir nekorumpuoto rėmėjo sutartimi.

Dabar ne LRS narių knygų knygynai dažniausiai nepriima platinti. O tai yra monopolinė

apraiška, išskirtinių privilegijų suteikimas LRS nariams, „neištikimųjų“ atmetimas.

Aktualus yra geranoriškos, nešališkos ir kvalifikuotos literatūros kritikos stygius. Be kvalifikuotos, finansiškai remiamos visuose šalies regionuose, literatūros kritikos neįmanomas rašytojo ir skaitytojo ugdymas, jaunų talentų atskleidimas, skatinimas kūrybai.

Nelengva iš korupcijai prilygstančios „paramos“ bei LRS monopolio vaduotis, tačiau gyvenimas laisvėje reikalauja laisvės kūrybai. Nepriklausančių LRS rašytojų priedermė ne tik rašyti, bet ir kovoti už savo teises - prieš korupciją, prieš monopolį.

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Algirdui Mykolui Brazauskui

2004-07-30

Dėl Lietuvos ir Lenkijos geros kaimynystės santykių plėtotės

Greta pozityvių Lietuvos ir Lenkijos santykių, abipusiai naudingo bendradarbiavimo, iš Lenkijos pusės kai kurių organizacijų nepaisoma pariteto principų, kartais keliama nepamatuoti, prasilenkiantys su teisingumu, tarptautine teise ir Lietuvos Konstitucija reikalavimai.

Vienas iš Lenkijos siekių yra Armijos Krajovos (AK) teigiamos veiklos Lietuvoje pripažinimas bei iš to sekantys pagarbos jai ženklai, jos veiklos tęstinumo įtvirtinimas naujai kuriamose Lietuvos lenkų organizacijose, AK nusikalstamos veiklos prilyginimas Lietuvos Vietinės rinktinės patriotinei veiklai. Pastarojo prilyginimo tikslas yra ne tik istorijos faktų klastojimas, bet ir AK nusikalstamos veiklos Lietuvoje maskavimas.

Armija Krajova Lenkijoje kovojo su okupantais ir jos veiklos teigiamas vertinimas nekelia abejonių. Lietuvoje veikusių AK dalinių siekiai ir veikla vertintina neigiamai (tai nustatė Lietuvos Respublikos Vyriausybinių komisijų AK veiklai įvertinti). AK planai buvo vėl atplėšti Lietuvos sostinė Vilniuje ir jos rytinę dalį, net okupuoti visą Lietuvą (tai liudija Bernardinų bažnyčioje rasti AK dokumentai). Karo metu AK daliniai vykdė Vilnijos krašto „etninį valymą“, nužudė apie 4000 civilių gyventojų ir 500 Vietinės rinktinės karių bei policininkų.

Žinodami iš netolimos praeities einančių valstybiškai neleistinių pretenzijų gyvybingumą, ką akivaizdžiai parodė Rytų Lietuvos „autonomininkų“, sutampančių su prosovietinės „Jedinstvos“ siekais, veiksmai, draugiškų ir stabilių santykių su Lenkija vardan, bet kokie susitarimai, bendros deklaracijos neturi žėisti tarptautinės teisės, lietuvių tautos ir valstybės teisės, orumo bei tradicijų, neturi likti galimybių Lietuvoje kurtis kitos valstybės vardu organizacijoms, padariusioms žalą Lietuvos valstybei ir jos piliečiams, trikdančioms stabilumą Vilniaus krašte ir Lietuvoje.

Lenkijos kai kurių organizacijų siūlymas užmiršti, neįvertinti, nepripažinti AK vykdytų sunkių nusikaltimų verčia Lietuvos Vyriausybę ir visuomenines patriotines organizacijas, ypač Lietuvos Vietinės rinktinės vadovybę paklusti kaip ir iki šiol istoriniuose susitaikymo klausimuose Lenkijai. Tai atviras spaudimas Lietuvai. Tik Lenkijai pripažinus AK veiklą kaip nesuderinamą su teisingumu ir žmoniškumu, Lietuva ir Lenkija kaip lygiateisės valstybės, NATO ir Europos Sąjungos narės, galėtų pasakyti, kad atėjo susitaikymo metas ir diplomatai gali paduoti šiuo klausimu vienas kitam rankas. Tada galėtume išreikšti apgailestavimą, kad dėl mūsų nesantaikos ir ginkluotų susirėmimų nukentėjo civiliai gyventojai, atsiprašyti nukentėjusiųjų ir jų artimųjų.

Todėl, pasigirdus iš Lenkijos pusės siūlymų pasirašyti Lenkijos Armijos Krajovos ir Lietuvos Vietinės rinktinės atstovų bendrą susitaikymo deklaraciją, reikėtų:

1. Sulaukti galutinio Generalinės Prokuratūros įvertinimo dėl AK veiklos Lietuvoje teisėtumo ir jos veiklos padarinių.
2. Teisiškai nustačius AK veiklos Lietuvoje padarinius, laukti Lenkijos viešo atsiprašymo už AK nusikalstamą veiklą.
3. Neleisti steigti (neregistruoti) Lietuvoje visuomeninių ar politinių organizacijų, susijusių su AK vardu ir jos idėjomis.

Tik įvykdžius šias sąlygas, galima bendra deklaracija tarp AK ir Vietinės rinktinės, Lietuvos ir Lenkijos vyriausybių.

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos vardu -
Valdybos pirmininkas

Jonas Burokas